

Musikern Hayati Kafe, medarrangör av Ladinofestivalen som går av stapeln i Stockholm denna vecka.

FOTO: LARS PEHRSON

Profil

Festivalen La roza enflorése i urval

13 nov-dec
 Fotoutställning, Sefarder och det turkjudiska arvet på Etnografiska museet. Föredrag och konsert den 15 nov.

13 nov kl 19.00
 Filmvisning, The Last Sefardic Jew samt föredrag med regissören Miguel Angel Nieto, Instituto Cervantes

15 nov kl 18.00
 Teater, Golgotha på Kilen i Kulturhuset

17 nov kl 19.30
 Konsert, Ladino My Way med Hayati Kafe and friends i Hörsalen på Kulturhuset

18 nov 18.00
 Yasmin Levy-special. Filmvisning och konsert med sångerskan och hennes mor, hedersgästen Kohava Levy. Studio 3 och Hörsalen på Kulturhuset.

Festival ger liv åt ladino

I dag inleds Ladinofestivalen som hyllar den sefardiska kultur som skapats av judar från Turkiet och arabvärlden. Musikern Hayati Kafe organiserar musikfestivalen med centrum på Kulturhuset.

Det började med en radiohallå som sade fel för några år sedan. Hon avannonserade sångerskan Suzy med att berätta att artisten sjungit på spanska men Hayati Kafe som lyssnade hemma i sitt kök kände igen sitt modersmål ladino. När SVT sedan visade en serie om utdöende språk där ladino ingick började han fundera på om språket inte borde uppmärksammas mer.

Denna vecka är Hayati Kafe med och arrangerar Ladinofestivalen i Stockholm.

-Jag vill göra det här för att det

är en del av min identitet och för att man inte ska glömma att spanska judar har bidragit med ladinoarvet, säger Hayati Kafe, som vuxit upp i Istanbul.

Språket ladino utvecklades bland sefarder, de judar som på medeltiden levde i al-Andalus, nuvarande Spanien och Portugal. När resterna av det iberiska muslimska kalifatet gick under år 1492 drevs även judarna ut.

Sefarderna togs emot av andra länder kring Medelhavet och numera återfinns de största ladino-talande grupperna i Turkiet och i Israel. Språket är på stark tillbakagång och om några generationer kan det vara borta.

Sångaren Hayati Kafe kom till Sverige som 21-åring 1962. Det som skulle vara en tillfällig turné blev en livslång karriär och en oavslutad ingenjörsutbildning.

Medelålders svenskar minns kanske Hayati Kafe från Hylands hörna och han blev sannolikt den första svartskallen på Svensktoppen när han 1968 slog igenom med låten Så'n't, Bobby Darins Things we used to do översatt till svenska.

Ladinomusiken har en orientalistisk touch, med kvartstoner. På medelhavsmanér, som i fransk chanson eller Oum Kalsoums egyptiska klassiker, är också temat för många av sångerna hjärta och smärta.

Det är melodierna som främst lockar Hayati Kafe men språket tillför det lilla extra. Några av höjdpunkterna på festivalen tycker han är den israeliska stjärnan Yasmin Levy och den spanska sångerskan Rosa Zaragoza som uppträder på Stallet. Hennes

karriär bygger på att förvalta musiktraditionen.

Utöver ett antal konserter på Kulturhuset blir det under veckan även filmvisning på Cervantesinstitutet, teater och en fotoutställning på Etnografiska museet om judiskt vardagsliv i det mångkulturella Istanbul.

För Hayati Kafe är judendomen inte en religion han praktiserar. Inte heller en exkluderande etnicitet - han ser sig lika mycket som turk och svensk.

Hayati Kafe säger att han lättare knyter an till personer från länderna vid Medelhavsområdet än till de ashkenasiska judarna med bakgrund i Polen eller Ryssland.

- Vi är väldigt olika om man ska vara uppriktig. Jag har förstått att många ashkenaser är mer strikta

och håller på sabbaten medan sefarderna har en mer njutningslysten inställning till livet och vill ha kul. Kanske beror det på att vi bott runt Medelhavet och de i mer karga omgivningar.

Som tonåring i Turkiet var det viktiga inte vilken religion kompisarna hade - en inställning Hayati Kafe fortfarande bär med stolthet:

- Jag tar inte ställning vare sig religiöst eller etniskt. Jag umgås helt enkelt med dem jag gillar.

YASMINE EL RAFIE

08-135437, yasmine.el.rafie@svd.se

Webben

Mer information på
 • www.hayatikafe.com
 Du kan också läsa mer på
 • kulturhuset.stockholm.se